

بسمه تعالی

گزارش علمی پژوهشی با عنوان: آموزه های عرفانی دعای عرفه امام حسین علیه السلام

معاونت های پژوهش مدرسه علمیه فاطمیه ملاتانی و مدرسه علمیه الزهرا سلام الله علیها شوش، به مناسبت فرا رسیدن روز عرفه نشست علمی-پژوهشی با موضوع «آموزه های عرفانی دعای عرفه امام حسین علیه السلام» در فضای مجازی ایتمورخ ۱۸/ ۴/ ۱۴۰۱ با سخنرانی سرکارخانم سکینه ناصر مبلغ فعال برگزار نمودند.

در این نشست خانم ناصر گفت: اصلاح و تهذیب نفس گام مهمی در تربیت و سازندگی روحیه اخلاقی و عرفانی انسان است و از مهم ترین راه هایی که به تهذیب و اصلاح نفس هر انسان مؤمن و موحد کمک می کند دعاهایی است که از معصومین علیهم السلام رسیده که سرشار از معارف توحیدی و تعالیم الهی هستند، که دعای عرفه از جمله این دعاها است.

وی با اشاره به اقسام عرفان ها از جمله عرفان نظری و عملی گفت: امام حسین علیه السلام مصداق بارز عرفان علمی و عملی بودند به طوری که بعد علمی ایشان بر پایه معرفت شهودی استوار بوده و عرفان عملی ایشان در اقدام به جهاد مصلحانه نمایان است.

خانم ناصر در ادامه به بیان آموزه های عرفانی دعای عرفه پرداخت و توبه، فقر، رضا، ایمان، یقین، توکل، اخلاص، معرفت، توحید و... را از جمله آموزه های این دعای معرفتی دانست و گفت: با مطالعه دقیق دعای عرفه می توان مراحل سیر و سلوک عرفانی و اسلامی را در آن یافت و با به کارگیری صحیح آنها خود را به درگاه قرب تعالی نزدیک کرد.

وی اظهار داشت: در بین منازل و مراحل سیر و سلوک غالباً اولین منزل و باب الابواب توبه و استغفار است. که امام در فقرات مختلف دعای عرفه بدان اشاره کرده است. از جمله در فرازی از این دعای پرفیض امام حسین علیه السلام از خدا این چنین درخواست می کند: «ابوء بذنوبی فاغفرهالی»، «اغفر ذنوبی»، «وَ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي» «لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ»

ایشان عنوان داشت: توبه دارای مراتبی از جمله توبه عوام، خواص و اخص است که پایین ترین مرتبه آن توبه عوام، و بالاترین مرتبه آن توبه از توجه به غیر از خداست که توبه مذکور در ادعیه اهل بیت علیهم السلام از جمله دعای عرفه امام حسین علیه السلام از این قبیل است. وی همچنین گفت: دستیابی به مقام توبه و بازگشت از گناهان، منافع بسیاری در دنیا و آخرت بدنبال دارد که عبارتند از؛ بخشش گناهان، دوری از عذاب و مستحق شدن بهشت، گسترش روزی و تبدیل سیئات به حسنات است.

خانم ثنصر در ادامه فرمایشات خویش بیان داشت: از دیگر آموزه های عرفانی دعای عرفه مقام فقر است که امام حسین علیه السلام در فرازهایی از این دعا بدان اشاره نموده است «إِلَهِي أَنَا الْفَقِيرُ فِي غِنَايَ فَكَيْفَ لَأَكُونُ فَقِيرًا فِي فَقْرِي» و سالک طریق باید برای دستیابی به کمال مطلوب خود به این مقام دست یابد. در این مقام، عارف و سالک، مرحله بی نیازی از غیر و نیازمندی به حق را تجربه می کند و دارای درجاتی است که اولین درجه آن فقری است که در آن سالک دست از دنیا می کشد، به طوری که ذهن خود را از تمام امور دنیا خالی می نماید، اگر چیزی از دنیا نصیبش شد آن را می بخشد و اگر نصیبش نشد آن را طلب نمی کند که به فقر زاهدان معروف است. دومین درجه فقر؛ فقر خواص است، که سالک به عدم ذاتی خود بر می گردد و با نگرش در فضل الهی می داند که تمام استعدادها، کمالات، اعمال و حتی وجودش از فیض خداست این دید باعث نجات و دوری سالک از خودبینی و خودپرستی می شود ولی در سومین درجه، سالک حقیقت، درماندگی و اضطراب خود را می بیند و متوجه می شود هر حکمی که بر او جاری می گردد از خداست و با تمام وجود در می یابد که همه چیز فانی است جز ذات اقدس اله و به مقام فنا راه می یابد.

ایشان در ادامه به یکی دیگر از مقام های عرفانی که رضا است اشاره کرد و گفت: امام حسین علیه السلام در این فراز از دعا «وَ خِرْ لِي فِي قَضَائِكَ وَ بَارِكْ لِي فِي قَدْرِكَ حَتَّى لَا أُحِبَّ تَعْجِيلَ مَا أُخْرَتَ وَ لَا تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ» از خدا تقاضا کرده که در قضا و قدر برکاتی قرار دهد که دوست نداشته باشد تعجیلی در تأخیر مقدرات آن واقع شود یا تأخیری در امر پیش آمد آن ظاهر گردد. در واقع امام دوستدار آن چیزی است که در مقدرات الهی مقرر و تعجیل و تأخیر آن با اراده و مشیت الهی انجام پذیر است؛ یعنی خواهان مقام رضا و تسلیم است که عالی ترین مرتبه سلوک به شمار می رود.

خانم ناصر در پایان با اشاره به مقام معرفت گفت: امام حسین علیه السلام در فقرات مختلف دعا به این نوع مقام اشاره داشتند از جمله این فراز « اِلَهِی تَرَدَّدَدِی فِی الْاَثَارِ یُوجِبُ بَعْدَ الْمَزَارِ، فَاجْمَعْنِی عَلَیْکَ بِخِدْمَةِ تُوْصِلُنِی اِلَیْکَ. کَیْفَ یُسْتَدَلُّ عَلَیْکَ بِمَا هُوَ فِی وُجُوْدِهِ مُفْتَقِرٌ اِلَیْکَ. اَیْکُوْنُ لِغَیْرِکَ مِنْ الظُّهُورِ مَا لَیْسَ لَکَ حَتّٰی یَکُوْنَ هُوَ الْمُظْهَرُّ لَکَ؟ مَتٰی غَبَّتَ حَتّٰی تَحْتَاجَ اِلٰی دَلِیْلِ یَدُلُّ عَلَیْکَ؟ وَ مَتٰی یَعْدَتَ حَتّٰی تَکُوْنَ الْاَثَارُ هِیَ الْاَتٰی تُوْصِلُ اِلَیْکَ؟...» در این فراز امام از خدا می خواهد که به او راهی بیاموزد که غیر او چیزی نبیند و خود را به او بشناساند به این معنا که نور معرفت را به قلب او بتاباند تا رارسیدن به مقام قرب نزدیک شود.